

САМООЦІНЮВАННЯ І ВЗАЄМОЦІНЮВАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Ігор Горошкін,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України

 <https://orcid.org/0000-0003-2694-458X>

 igorgoroshkin@gmail.com

У статті порушено проблему оцінювання навчальних досягнень учнів гімназії на уроках іноземної мови. На основі аналізу літератури зроблено висновки: посилення уваги науковців і практиків до проблеми оцінювання результатів навчальної діяльності спричинило упровадження освітньої реформи Нова українська школа, що утвердила зміни в змісті, методиках навчання; більше уваги приділено самооцінюванню і взаємооцінюванню в початковій школі, тоді як у 5–9 класах з приводу оцінювання виникає багато запитань і дискусій; науковці здебільшого розглядають самооцінювання і взаємооцінювання як ефективний інструмент підвищення активності учнів, формування в них відповідальності за власні результати. Крім того, встановлено, що проблемі самооцінювання приділено значно більше уваги, ніж взаємооцінюванню, яке перебуває на периферії дослідницьких пошуків.

Уточнено семантичне наповнення понять самооцінювання і взаємооцінювання. Самооцінювання визначено як процес формування мотиваційної сфери особистості, оскільки учень має змогу оцінити себе, порівняти свої результати з результатами інших, побачити свої сильні і слабкі сторони, тобто уможливило констатування факту «що я знаю і вмію сьогодні, чи достатньо мені цих знань і вмінь?» Взаємооцінювання потлумачено як спосіб оцінювання навчальних досягнень, спрямований на перевірку, аналіз та оцінювання роботи однокласників чи однокласниць за певними критеріями, що передбачає діалогову взаємодію й обов'язковий зворотний зв'язок.

Схарактеризовано організацію самооцінювання і взаємооцінювання на уроках іноземних мов у 7–9 класах.

Наголошено, що систематичне впровадження самооцінювання і взаємооцінювання на уроках іноземних мов формує в учнів увагу, самостійність, уміння самоконтролю, почуття відповідальності.

Ключові слова: оцінювання, формувальне оцінювання, самооцінювання, взаємооцінювання, здобувачі освіти, навчання іноземної мови.

Постановка проблеми. Невід'ємним елементом освітнього процесу в сучасній школі є самооцінювання і взаємооцінювання учнів, що допомагає їм відстежувати власний

поступ у досягненні освітніх результатів з іноземної мови, виявляти сильні і слабкі сторони, визначати шляхи подолання труднощів. Останнім часом функції самооцінювання і взаємооцінювання значно розширилися. У процесі залучення до різних видів оцінювання учні матимуть змогу брати на себе не тільки перевіряти правильність виконання завдань, а й брати відповідальність за результати власного навчання, чітко висловлювати свою думку, аргументувати її. Ці вміння є необхідними і важливими для будь-якої людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінювання загалом, самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти зокрема, є однією з найбільш дискусійних і актуальних у сучасному освітньому дискурсі. Це підтверджено під час бесід з учителями, обговоренням в освітянських спільнотах у соцмережах, тематикою семінарів і вебінарів, курсів підвищення кваліфікації для педагогів. Означеній проблемі присвячено роботи Б. Бобович, Н. Богданець-Білоskalенко, А. Гривко, О. Онопрієнко, Н. Софій, О. Фідкевич, О. Щербак та інших дослідників.

У попередніх публікаціях ми схарактеризовано функції оцінювання, зокрема інформаційну, стимулювально-мотиваційну, формувальну, розвивальну, виховну (для учнів); діагностувальну, інформаційну, аналітичну, контрольну, коригувальну та ін. (для вчителів), критерії оцінювання міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів гімназії, акцентуючи на ролі самооцінювання, зокрема наголошували, що «важливо навчити дітей не тільки оцінювати власні результати, а й робити висновки з цього, тобто визначати, що вдалося, а що ні, проаналізувати чому не вдалося, окреслити шляхи вдосконалення знань, умінь, навичок, здобування комунікативного досвіду тощо» (Горошкін, 2024, с. 79).

Поділяємо наукову позицію авторів посібника «Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень», які зазначають: «Практика та результати останніх досліджень свідчать, що важливо не лише залучати учнів до процесу оцінювання, а й забезпечити їх активну участь у цьому процесі» (Щербак, Софій & Бович, 2014, с.107). Участь учнів у процесі оцінювання свідчить про суб'єкт-суб'єктні стосунки в освітньому процесі, про рівноправність учнів, можливість впливати на перебіг освітнього процесу. Крім того, коли учні залучені до оцінювання, вони не можуть бути пасивними, оскільки оцінювання спонукає їх до аналізу, пошуку аргументів на підтвердження думки тощо. Нам імпонує наукова позиція О. Фідкевич, Н. Богданець-Білоskalенко, що «формувальне оцінювання в контексті реалізації компетентнісного підходу до навчання може вважатися ефективним за умови спрямування на вироблення у школярів навичок самооцінювання та взаємооцінювання, оскільки саме за цих умов діти зможуть усвідомлювати себе суб'єктом процесу навчання та відповідати за результати та якість своєї навчальної діяльності» (Фідкевич & Богданець-Білоskalенко, 2020, с. 50). Дослідниця визначила дидактичний потенціал самооцінювання, схарактеризувала особливості впровадження методичної системи Daily 5 в освітній процес закладів загальної середньої освіти, розробила бланки листів самооцінювання для учнів початкових класів (Фідкевич & Богданець-Білоskalенко, 2020, с. 61). Однак розроблені рекомендації можуть бути використані в процесі навчання іноземних мов у 7–9 класах лише частково, що зумовлено типологічними характеристиками здобувачів освіти, особливостями начального матеріалу та іншими не менш важливими чинниками.

А. Будко, О. Єгорова схарактеризували засоби самооцінювання учнів на уроках англійської мови в старших класах. Дослідниці вважають самооцінювання важливим складником уроку іноземної мови, пропонують «максимізувати переваги самооцінювання на уроках англійської мови», приділяючи особливу увагу флешкартам, які вважають «тригерами для будь-якої самооцінки» (Будко & Єгорова, 2023, с. 97).

Теоретичний аналіз літератури уможливило висновок, що посилення уваги науковців і практиків до проблеми оцінювання результатів навчальної діяльності спричинило упровадження освітньої реформи Нова українська школа, що утвердила зміни в змісті, методиках навчання; більше уваги приділено самооцінюванню і взаємооцінюванню в початковій школі, тоді як у 5–9 класах з приводу оцінювання виникає багато запитань і дискусій; науковці здебільшого розглядають самооцінювання і взаємооцінювання як ефективний інструмент підвищення активності учнів, формування в них відповідальності за власні результати. Також у процесі аналізу літератури ми виявили, що проблемі самооцінювання приділено значно більше уваги, ніж взаємооцінюванню, яке перебуває на периферії дослідницьких пошуків.

З цього випливає, що проблема організації самооцінювання і взаємооцінювання на уроках іноземних мов у 7–9 класах потребує більш докладного вивчення з огляду на зміну підходів до навчання й оцінювання, упровадження оновленого стандарту базової середньої освіти, реалізацію компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Мета нашої статті – уточнити семантичне наповнення понять *самооцінювання* і *взаємооцінювання*, схарактеризувати організацію самооцінювання і взаємооцінювання на уроках іноземних мов у 7–9 класах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз і синтез наукових студій, сайтів педагогів засвідчують множинність підходів до визначення понять *самооцінювання* і *взаємооцінювання*. Крім того, бачимо, що поняття *самооцінювання* й *самооцінка* автори публікацій подекуди використовують як синонімічні і взаємозамінні. Це спонукає до аналізу семантичного наповнення означених понять. Лексикографічні видання пропонують таке тлумачення: самооцінка – це оцінка себе, своїх переваг і недоліків, тобто конкретний *результат*, *показник* (Словник, б.д). На сайті Східного міжрегіонального управління Державної служби якості освіти читаємо: «Самооцінювання – один з видів оціночної діяльності, пов’язаний не з виставленням собі оцінок, а з процедурою оцінювання, яка найменше пов’язана з балами». Погоджуємося з тим, що самооцінювання – це поняття процесне, але вважаємо необхідним уточнити, що таке процедура оцінювання. На нашу думку, **самооцінювання** – це *процес моніторингу*, контролю й оцінювання власних навчальних досягнень учнями, що дає їм змогу оптимально планувати навчальну діяльність, ефективно розподіляти час, виявляти труднощі в процесі засвоєння тієї чи тієї теми, шукати шляхи покращення особистих результатів (курсив наш – І.Г). Отже, *самооцінка* і *самооцінювання* – це різні поняття, що не можуть бути ототожнені.

Сьогодні потребує розвитку в учнів таких важливих якостей, як об’єктивний самоконтроль і самооцінювання, адже здобувачі освіти повинні вміти самостійно здобувати знання і застосовувати їх.

Самооцінювання вважаємо процесом формування мотиваційної сфери особистості, оскільки учень має змогу оцінити себе, порівняти свої результати з результатами інших, побачити свої сильні і слабкі сторони, тобто уможливило констатування факту «що я знаю і вмію сьогодні, чи достатньо мені цих знань і вмінь?»

На жаль, у словника немає тлумачення слова *взаємооцінювання*. На сайті незалежної освітньої корпорації ТЕАСННУВ поняття тлумачено в такий спосіб: взаємооцінювання – «партнерська взаємодія, коли учні допомагають один одному покращувати свої навчальні результати». Цим визначенням активно послуговується освітянська спільнота, оскільки саме його представлено в підготовлених учителями матеріалах на різноманітних педагогічних платформах. Ми не вважаємо це визначення коректним, оскільки воно не відповідає законам логіки, згідно з яким поняття має бути домірним, чітким, зрозумілим. На нашу думку, визначення не є домірним, оскільки партнерська взаємодія наявна і під час виконання учнями спільного проєкту, роботи в групах та інших видах діяльності; допомагають покращити свої результати учні теж у різний спосіб, зокрема під час використання прийому «навчаюся вчуся», роботи в парах та ін.

Не претендуючи на вичерпність і повноту, спробуємо дати визначення означеного поняття: **взаємооцінювання** – це спосіб оцінювання навчальних досягнень, спрямований на перевірку, аналіз та оцінювання роботи однокласників чи однокласниць за певними критеріями, що передбачає діалогову взаємодію й обов'язковий зворотний зв'язок.

Цінність взаємооцінювання полягає в тому, що такий спосіб оцінювання вдосконалює вміння учнів критично ставитися до аналізу, чіткої характеристики результатів, об'єктивно оцінювати результати, взаємодіяти у парах і групах, адже учням необхідно дати відгук про роботу, яку оцінювали.

І само- і взаємооцінювання є складниками формуального оцінювання. Це дає нам підстави розглянути функції самооцінювання крізь призму функцій формуального оцінювання. У попередній публікації (Горошкін, 2022) ми схарактеризували інформаційну, стимульовально-мотиваційну, формувальну, розвивальну, виховну функції формуального оцінювання, тому не будемо деталізувати їх, а зазначимо, що ці функції має і само- та взаємооцінювання. На підтвердження своєї думки зазначимо, що науковці Brown, G. T. L., & Harris, L. R. виокремили такі функції самооцінювання: констатувальну, мобілізаційну (я багато чого зробив, але це питання до кінця не зрозумів), проєктну (я маю повторити / вивчити, щоб виконати певне завдання і не відчувати труднощів) (Brown & Harris, .2013, p. 368–392).

Аналіз освітньої практики переконує, що наведений вище перелік можна доповнити такими функціями, як *регуляційна* (забезпечує саморегуляцію поведінки учня, зокрема визначення, яких зусиль треба докласти для досягнення поставленої мети і йти до цього та *рефлексійна* (усвідомлювати перебіг і результати своєї діяльності, її результативність). Означені функції визначають такі особливості, як спрямованість на використання учнями результатів самооцінювання і взаємооцінювання на побудову власної освітньої траєкторії, адекватне сприймання критики, що впливає на прийняття правильних рішень.

Систематичне впровадження самооцінювання і взаємооцінювання на уроках іноземних мов формує в учнів увагу, самостійність, уміння самоконтролю, почуття відповідальності.

Самооцінювання і взаємооцінювання не заперечують важливості оцінювання вчителем, який це робить кваліфіковано і майстерно, а надають додаткову інформацію для педагога. Водночас зазначимо, що для того, щоб самооцінювання і взаємооцінювання були якісними й об'єктивними, учитель має забезпечити розроблення чітких критеріїв і ознайомлення з ними учнями. Лише за такої умови ці види оцінювання матимуть позитивний вплив на розвиток особистісних якостей, удосконалення комунікативних умінь учнів, а не лише перевіркою правильності їхніх відповідей.

Важливо, щоб учні усвідомили, що вміння оцінювати себе допомагає стати незалежним у процесі самонавчання, адже можна самостійно контролювати і регулювати цей процес. Якщо учні матимуть уявлення про роль самооцінювання, учителям буде легше формувати таку ключову компетентність, як навчання впродовж життя.

Не можна обійти увагою і такий момент, як урахування міжособистісних стосунків учнів, що мають вплив на об'єктивність взаємооцінювання. Дається визнаки і брак досвіду учнів в оцінюванні. Важливо врахувати той момент, що учні можуть не виявляти особливого інтересу до самооцінювання і взаємооцінювання. З огляду на це зазначимо, що для учнів важлива підтримка вчителя, який має пояснити, що вміти об'єктивно оцінити себе та інших – надзвичайно потрібне вміння, яке знадобиться в різноманітних ситуаціях. Залученню учнів до самооцінювання і взаємооцінювання має передувати серйозна підготовча робота, що передбачає визначення об'єктів оцінювання, планування місця оцінювання, визначення його часових меж.

Логіка нашого дослідження потребувала визначення об'єктів самооцінювання і взаємооцінювання. Для цього їх необхідно виокремити з-поміж об'єктів оцінювання. У чинній модельній програмі з іноземних мов зазначено, що «об'єктами оцінювання навчальних досягнень учнів є уміння, визначені в межах кожної компетентності» (Редько та ін., 2021). З цього випливає, що учні можуть оцінити рецептивні і продуктивні види мовленнєвої діяльності, результати проєктної діяльності (колаж, буктрейлер, презентацію, відеоролик, текст тощо), самостійної роботи.

Для підвищення ефективності самооцінювання і взаємооцінювання важливо розробити спеціальні шаблони для учнів, наприклад, запропонувати учням аркуш самооцінювання, до якого включити певні критерії: завдання було цікавим/нецікавим; що виявилось найлегшим/найважчим; відповідь була повною/неповною тощо.

Важливо з'ясувати, на яких етапах уроку доцільно застосовувати схарактеризовані види оцінювання. Аналіз освітньої практики дає підстави стверджувати, що самооцінювання і взаємооцінювання доцільні перед вивченням нової теми: учитель може дати кілька завдань, спрямованих на визначення стартового рівня учнів перед вивченням теми, які учні можуть оцінити самостійно або в парах, і порівняти результати на початку вивчення теми і після завершення. Наприклад, перед вивченням теми «Спорт і здоров'я» на уроках англійської мови у 8 класі можна запропонувати вправу, що потребує вставлення слів замість пропусків.

Complete the sentences using the words: *exercise, protein, balanced, sleep, warm-up.*

A _____ diet is essential for staying healthy.

Athletes need more _____ to build muscles.

Always _____ before starting a workout to avoid injury.

Regular _____ improves mental health.

Getting enough _____ helps your body recover.

Після вивчення теми за допомогою подібної вправи можна зіставити результати навчальної діяльності учнів і побачити динаміку за час опрацювання теми.

У такий спосіб учні зможуть порівняти рівень сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності з очікуваними результатами.

Практика засвідчує, що вчителі активно послуговуються й таким видом взаємооцінювання, як самостійне складання учнями завдань і подальша перевірка їх однокласниками / однокласницями. Наприклад, після вивчення теми учитель пропонує учням виконати 1–2 тестові завдання й скласти подібні для однокласників / однокласниць; скласти 3–5 речень з теми, яку вивчають, та перевірити його виконання один в одного.

Важливо, щоб учні надавали зворотний зв'язок щодо різних форм роботи: індивідуальної, парної, групової в процесі виконання спільних завдань – ситуаційних, проектних, дослідницьких тощо. Наприклад, можна запропонувати учням відповісти на такі запитання:

- чи добре ви працювали разом?
- чи всі ваші дії були вдалимими?
- які труднощі виникали під час виконання завдання?
- чи вдалим був розподіл на групі?
- чим ви допомогли групі?
- чи потребували ви сторонньої допомоги під час виконання завдання?
- над чим нам потрібно попрацювати, щоб наступного разу був кращий результат?

Уміння стисло сформулювати основну думку надзвичайно важливе не тільки на уроках іноземних мов, але й за межами школи. Доцільно попросити учнів дати стислі відповіді на запитання: *Що нового ви дізналися під час уроку? Які завдання виявилися легкими для вас? Над чим вам треба ще попрацювати? Чого ви навчилися під час уроку? Що найважливіше я засвоїв/засвоїла сьогодні? Про які досягнення я можу звітувати перед собою? Чому ця тема важлива? Чим збагатив мене цей урок? Що насамперед для себе я усвідомив(-ла)?*

Висновки і перспективи подальших досліджень. Самооцінювання і взаємооцінювання різноманітних завдань і активна участь учнів у цьому процесі уможливають відстежування динаміки формування різноманітних умінь (формулювати власну думку, планувати мовленнєву поведінку, працювати в групі тощо). Водночас залучення учнів до означених видів оцінювання сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності, прагнення до самоосвіти, виявленню ініціативності, формуванню толерантності, тобто забезпечує формуванню особистісних результатів.

Як складник формувального оцінювання самооцінювання і взаємооцінювання мають значний вплив не тільки на предметні результати, а й міжпредметні, оскільки сприяють формуванню низки ключових компетентностей учнів.

Обраний для дослідження напрям вважаємо практикоорієнтованим і перспективним. Потребує подальшого вивчення потребує проблема розроблення методик оцінювання з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти, ознайомлення майбутніх учителів іноземних мов із особливостями формувального оцінювання.

Використані джерела

- Будко, А. & Єгорова, О. (2023). Засоби самооцінювання на уроках англійської мови в старших класах. У *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищої освіти* (с. 96–98). Харків. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ad6a1c48-7595-4b65-88cc-944ef3ba3c57/content>
- Горшкін, І.О. (2022). Оцінювання міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів гімназій у компетентнісному вимірі. *Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка. Педагогічні науки*, 3 (2) (50), 157–163.
- Горшкін, І. (2024). До проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів гімназій у компетентнісному вимірі. *Проблеми сучасного підручника*, 3, 66–82. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-66-82>
- Щербак, О.І., Софій, Н.З. & Бович, Б.Ю. (2014). *Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень*. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: «Лілея НВ». http://nmc.pto.lg.ua/images/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8/teoriya_i_praktyka_ocinuvannya.pdf
- Редько, В. Г. та ін. (2021). *Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Рекомендовано МОН України (від 12.07.2021 наказ № 795). Київ: МОН України.
- Словник української мови. (н.д.). <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
- Фідкевич, О.Л., Богданець-Білоskalенко, Н.І. (2020). *Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти» для педагогічних працівників*. Київ: Генеза.
- Brown, G. T. L., & Harris, L. R. (2013). Student self-assessment. In J. H. McMillan (Ed.). *The SAGE handbook of research on classroom assessment* (pp. 367–393). Thousand Oaks, CA: Sage.

References

- Brown, G. T. L., & Harris, L. R. (2013). Student self-assessment. In J. H. McMillan (Ed.). *The SAGE handbook of research on classroom assessment* (pp. 367–393). Thousand Oaks, CA: Sage (in English).
- Budko, A., & Yehorova, O. (2023). Zasoby samoosiniuvannya na urokakh anhliiskoi movy v starshykh klasakh. In *Suchasni filolohichni i metodychni studii: problematyka i perspektyvy: Materialy II Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii dlia naukovtsiv, vykladachiv, vchyteliv, zdobuvachiv vyshchoi osvity* (pp. 96–98). Kharkiv. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ad6a1c48-7595-4b65-88cc-944ef3ba3c57/content> (in Ukrainian).

- Fidkevych, O.L., Bohdanets-Biloskalenko, N.I. (2020). *Navchalno-metodychnyi posibnyk «Nova ukraïnska shkola: teoriia i praktyka formuvalnoho otsiniuvannia u 3-4 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity» dlia pedahohichnykh pratsivnykiv*. Kyiv: Heneza. (in Ukrainian).
- Goroshkin, I. (2022). Otsiniuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv himnazii u kompetentnisnomu vymiri. *Visnyk Hlukhivskoho NPU im. O. Dovzhenka. Pedahohichni nauky*, 3 (2) (50), 157–163. (in Ukrainian).
- Goroshkin, I. (2024). Do problemy otsiniuvannia navchalnykh dosiahnenn uchniv himnazii u kompetentnisnomu vymiri. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*, 32, 66–82. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-66-82> (in Ukrainian).
- Redko, V. H. et al. (2021). *Modelna navchalna prohrama «Inozemna mova. 5–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity*. Rekomendovano MON Ukrainy (vid 12.07.2021 nakaz No 795). Kyiv: MON Ukrainy. (in Ukrainian).
- Shcherbak, O.I., Sofii, N.Z. & Bovich, B.Yu. (2014). *Teoriia i praktyka otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen*. Navchalno-metodychnyi posibnyk. Ivano-Frankivsk: «Lileia NV». http://nmc.pto.lg.ua/images/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8/teoriya_i_praktyka_ocinuvannya.pdf (in Ukrainian).
- Slovyk ukraïnskoi movy. (n.d.). <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0> (in Ukrainian).

Igor Goroshkin, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher of the Foreign Languages Teaching Department, Institute of Pedagogy, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

SELF-ASSESSMENT AND PEER-ASSESSMENT IN THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

The article deals with the problem of evaluating the educational achievements of gymnasium students in foreign language lessons. Based on the analysis of the literature, the conclusions were drawn: the increased attention of scientists and practitioners to the problem of evaluating the results of educational activities caused the introduction of the New Ukrainian School educational reform, which approved changes in the content and teaching methods; more attention is paid to self-assessment and mutual assessment in elementary school, while in grades 5-9 there are many questions and discussions about assessment; scientists mostly consider self-evaluation and mutual evaluation as an effective tool for increasing the activity of students, forming in them responsibility for their own results. In addition, it was established that much more attention is paid to the problem of self-evaluation than to mutual evaluation, which is on the periphery of research searches.

The semantic content of the concepts of self-evaluation and mutual evaluation has been clarified. Self-evaluation is defined as the process of formation of the motivational sphere of the individual since the student is able to evaluate themselves, compare their results with the results of others, and see their strengths and weaknesses. This process helps answer the questions: “What do I know and can do today? Are these knowledge and skills sufficient for me?” Peer assessment is interpreted as a method of evaluating educational achievements aimed at checking, analyzing and assessing the work of classmates according to certain criteria, which involves dialogic interaction and mandatory feedback.

The organization of self-assessment and mutual assessment in foreign language lessons in grades 7-9 is characterized.

It is emphasized that the systematic introduction of self-assessment and mutual assessment in foreign language lessons forms students' attention, independence, self-control skills, and a sense of responsibility.

Keywords: evaluation, formative evaluation, self-evaluation, mutual evaluation, students, foreign language acquisition.